

Speech Rinda den Besten, Opening congresdag 2 Bevlogen Besturen. 7 juni 2013

Welkom,

Velen van u heb ik gisteren al ontmoet. Goed om u vandaag opnieuw te mogen begroeten. Er zijn ook enkele nieuwe gezichten: hartelijk welkom op deze tweede congresdag met als thema Bevlogen Besturen.

Als eerste verwelkom ik natuurlijk graag onze leden weer, die in de drukke periode voor de zomervakantie, voor velen al binnen 4 weken, toch de tijd hebben genomen om zich te laten inspireren en voeden met dit congresprogramma.

Ook verwelkom ik graag onze 'special guests': OCW, vakorganisaties, besturen- en sectororganisaties. En ook een welkom aan andere onderwijzensen, betrokken bij de PO-Raad. Ik wens u allen een plezierige dag.

Zoals u waarschijnlijk weet, sta ik zelf bijna dagelijks in een basisschool. Ik word elke keer zelf ook weer geïnspireerd door de bevlogenheid van het team, de directeur en de leraren. De creativiteit van de leraar van mijn dochter in groep 5 raakte me ook afgelopen maandag weer. Na weken zeuren had mijn dochter van 9 ons zo gek gekregen zondag de Nachtwacht te gaan bekijken in het nieuwe Rijksmuseum. Vol trots toog ze maandag met een boek over de Hollandse Meesters naar school. Meester Guus borg zijn voorbereide lesprogramma op, pakte het boek en heeft zijn lessen de hele week rondom thema's uit het boek gebouwd. Van geschiedenis tot rekenen, oude stadsgezichten, wereldoriëntatie en politiek, alles kon hij hier in kwijt.

De kinderen vonden het prachtig. Hadden het er gisteravond tijdens de Avondvierdaagse nog over. Als ik dat zie, roert me dat. Dit zijn bevlogen mensen, dit is een houding die we in het onderwijs nodig hebben. En om deze mensen te laten floreren, hoop ik dat u die bevlogen onderwijsbestuurder, vakbondsbestuurder of beleidsman bent en dat ik, als voorzitter van de PO-Raad, mijn bevlogenheid mag inzetten. En op u kan overbrengen. Wat ons hier in deze zaal bindt is ons aller bevlogenheid voor het onderwijs. Om de kinderen van vandaag te helpen zijn of haar plek in de wereld van morgen te kunnen vinden. Hoofd en hart. Want bevlogenheid komt niet voort uit wetgeving, monitoring, ranking-lijstjes en afrekenculturen.

Zoals Roosevelt al zei: *'We cannot build the future for our youth, but we can build our youth for the future'*.

Bevlogenheid betekent ook visie, met overtuiging werken aan 'goed onderwijs voor ieder kind' en je rug recht houden als bevlogenheid overgaat in 'bevlieging'.

En bevliegingen hebben we in de mediocratie van tegenwoordig veelvuldig. Zowel in gemeenteraden, tweede kamer als in de media. Ineens moet de school weer de oplossing bieden voor een maatschappelijk probleem. Pesten is een mooi voorbeeld, maar ook duurzaamheid, tegengaan van discriminatie, voorlichting over water en ondernemerschap, of techniek... Allemaal relevant, maar wel voorbeelden van incidentenpolitiek die het onderwijs maar weer het hoofd moet bieden.

Wij willen continuïteit van beleid. De afgelopen jaren heeft het gehele primair onderwijs, álle geledingen, zich ingespannen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. En, zoals de Onderwijsinspectie constateert in het laatste Onderwijsverslag, dat heeft tot spectaculaire verbetering geleid, met name bij de zwakkere scholen. Daar zijn we trots op. De vraag is nu hoe we de onderwijskwaliteit over de hele linie omhoog kunnen brengen. We willen graag de lat over de volle breedte hoger leggen, maar hoe doen we dat?

Onze stellige overtuiging is dat het de schoolbesturen zijn in het PO die aan zet zijn. Zij moeten sturen op onderwijskwaliteit en zij zijn ook de enige die dat kunnen. Op dat niveau ligt niet alleen de wettelijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit, maar daar liggen ook de mogelijkheden om de onderwijsorganisatie integraal aan te sturen: kwaliteit, financiën en personeelsbeleid in samenhang. En de schoolbesturen zorgen er voor dat de professionals in de scholen, schoolleiders en leraren, de professionele ruimte krijgen om hun werk goed te doen.

Schoolbesturen moeten daartoe gefaciliteerd worden. Dat is onze inzet bij de gesprekken over een Nationaal Onderwijsakkoord dat wij, samen met de andere partners van de Stichting van het Onderwijs, voeren met OCW. In het Regeerakkoord staat dat er 344 miljoen beschikbaar is voor de sectoren PO en VO, op voorwaarde van modernisering van de arbeidsvoorwaarden. Daarbij staat afschaffing van BAPO expliciet genoemd.

Er is onze bewindspersonen veel aan gelegen om deze afspraken te maken met het PO- en VO-veld, want daarmee kunnen ze deze belofte waarmaken. Wij willen dat ook graag. De PO-Raad heeft samen met de vakbonden een traject ingezet om te komen tot modernisering van de CAO PO. De huidige CAO is te rigide en niet meer van deze tijd.

We willen een CAO die maatwerk kan bieden, met ruimte voor overleg tussen werkgever en werknemer, of tussen bestuur en teams, waar men samen verantwoordelijkheid neemt, samen het gesprek kan voeren over taken en werkdruk, die professionaliteit en professionele ontwikkeling borgt. Zo'n CAO is niet alleen gewenst, maar ook noodzakelijk. Het onderwijs van de toekomst vereist een moderne schoolorganisatie. Op zo'n moderne school werken professionals die met elkaar de vernieuwing van het onderwijs kunnen vormgeven. Ze zijn competent en ze krijgen de ruimte om dit te doen. Dit betekent dat dus niet alles van bovenaf is vastgelegd en dichtgetimmerd. Er is ruimte voor overleg. Niet alleen over de inrichting van het onderwijs, maar ook over de organisatie van de arbeid en de arbeidsvoorwaarden die daarbij horen. De professionals op school verdienen de ruimte om samen specifieke invulling te geven aan de specifieke omstandigheden.

Leg de verantwoordelijkheden op het niveau waar ze horen. Dat staat in onze Code Goed bestuur en dat is onze inzet bij een nieuwe CAO. De bijeenkomsten die in het hele land zijn geweest in het kader van "Mijn werk, onze school" onderschrijven dit beeld. Een mogelijk Nationaal Onderwijs Akkoord zou dit traject moeten ondersteunen. Deze week zijn opnieuw gesprekken gevoerd in Den Haag.

Daar proberen we steeds weer uit te leggen dat sociale partners aan de sectortafel PO moeten komen tot een moderne CAO. Daar moeten keuzes gemaakt worden en zaken tegen elkaar worden afgewogen. We willen niet dat landelijk afspraken worden gemaakt die onze onderhandelingsruimte aan de CAO-tafel inperkt. Dat het geld al wordt weggegeven en wordt besteed aan landelijke

plannen, en dan zeker niet plannen die tot in detail voorschrijven wat de schoolbesturen moeten doen. Over het algemeen zien we in de politiek de neiging om vanuit het landelijke niveau te sturen, zelfs op instrumenteel niveau. Zien we een probleem? Dan doen we er toch wat aan. Er lijkt weinig vertrouwen te zijn in de schoolbesturen.

Vorige maand is er een debat in de Tweede Kamer geweest naar aanleiding van de gebeurtenissen bij Amarantis. We waren bang dat dit incident aangegrepen zou worden om alle schoolbesturen van Nederland in een kwaad daglicht te stellen. Als PO-Raad hebben we zowel bij de bewindslieden als bij de Tweede Kamer hevig gepleit voor een sectorspecifieke benadering van het governancevraagstuk. De politiek stelt hoge eisen aan schoolbesturen in alle sectoren. En terecht, want die hebben een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Maar het gaat dan wel om de maatvoering: Hoe kan men hoge eisen stellen aan de verantwoording bijvoorbeeld, zonder die schoolbesturen in het PO daarvoor te faciliteren? Wij zijn van mening dat de scholen recht hebben op een schoolbestuur dat tenminste de drie pijlers van goed bestuur kan vormgeven: goed onderwijsbeleid, goed financieel beleid en goed werkgeverschap.

Wij hebben in het primair onderwijs 2,7 % bovenschoolse overhead. Dat vinden we eigenlijk onverantwoord laag, gezien de verantwoordelijkheden. Onder die omstandigheden werken onze leden aan de verbetering van de kwaliteit van het bestuur. Gemotiveerd.

Daarom zijn de activiteiten die we als PO-Raad ondernemen om de kwaliteit van het bestuur te verbeteren, succesvol. De Code Goed bestuur, alom geroemd om zijn inhoudelijke benadering, wordt breed gehanteerd. De scholingsprogramma's Sturen op onderwijskwaliteit en Eerst kiezen, dan delen (financiën), zijn zeer goed bezocht. We gaan dat uitbreiden met activiteiten op de derde pijler: goed werkgeverschap. En het systeem van collegiale visitaties levert de deelnemende bestuurders erg veel op. We starten in september met een volgende tranche. Zo nemen we als sector zelf de verantwoordelijkheid voor de professionalisering van het bestuurlijk handelen. Maar onze schoolbesturen zitten in de klem. Ze kiezen voor een geringe overhead, omdat ze de middelen aan het primair proces willen besteden. Tegelijkertijd willen ze de scholen faciliteren vanuit het bestuur. We weten dat verschillende kleinere besturen overwegen om met elkaar te fuseren omwille van de professionalisering van het bestuur. Dat is geen fusiegrond! Stel je voor, dan kan iedereen dat wel zeggen!, zegt de commissie fusietoets.

We hebben de afgelopen periode enorm gelobbyd om de fusietoets in het PO van tafel te krijgen. Niet omwille van grootschaligheid op zichzelf, maar omdat professioneel bestuur van belang is voor goed onderwijs. De fusietoets wordt nu waarschijnlijk versoepeld in krimpgebieden, maar dat gaat ons niet ver genoeg. We zijn blij dat dit punt nu in de Tweede Kamer is aangekaart en dat Sander Dekker bereid is naar de Kamer te luisteren. Misschien heeft de Kamer nog een zetje nodig dat zou een enorme erkenning zijn van de verantwoordelijkheden van de schoolbesturen in het PO.

De schoolbesturen willen graag ook in gezamenlijkheid verantwoordelijkheid nemen. Dat bleek bij de regionale bijeenkomsten die we hebben gehouden rond het advies over de leerlingenkrimp. De algemene opinie was dat het aan de schoolbesturen in de regio's was om samen te kijken naar het onderwijsaanbod. Sander Dekker heeft dat overgenomen. Nu moeten we het ook waarmaken! Ik heb

er alle vertrouwen in. Laat het onderwijs doen waar het goed in is: goed onderwijs voor ieder kind. En geef ruimte en vertrouwen om het beter te maken. En ja, als de randvoorwaarden op orde zijn en we niet mee hoeven dansen op elke bevolging vanuit Den Haag, mag je ons best op onze prestaties afrekenen na een afgesproken periode . Wij willen graag verantwoording afleggen.

Dat bleek ook gisteren weer, toen onze Algemene Ledenvergadering instemde met de lancering van Vensters PO, dit najaar. Bevlogenheid is ook trots, zelfbewustzijn, en laten zien wat je doet. Onze sector doet dat, en pakt zelf z'n verantwoordelijkheid.

Vandaag zult u stevig aan het denken gezet worden. U kunt kiezen uit een variëteit aan visies, inspirerende sprekers, ideeën en theorieën die stof tot nadenken geven. En dan is er last but not least: ons slotdebat. Met andere bevlogen bestuurders... gemeentebestuurders. Zoals u weet zijn er volgend jaar maart gemeenteraadsverkiezingen. Gemeenten worden als bestuurslaag steeds belangrijker, ook voor de onderwijssector. Niet alleen over huisvesting en leerlingvervoer zit je aan tafel, maar ook over passend onderwijs, aanpak van de krimp, en straks ook de jeugdzorg en delen van de AWBZ.

Waar, wanneer en hoe kunnen we, onderwijsbestuurders en politici, elkaar vinden en het juiste gesprek voeren? We hebben voor onze leden hierover een handreiking gemaakt en gaan hier het gesprek over aan met elkaar en de politiek. Ik zie u graag vanmiddag weer en wens u een bevlogen dag!

En geef nu graag het woord aan Wiebe Draijer.